

7. 8. 2014

ID: 94921

Soudní poplatky

Ukáže-li se samotné trestní stíhání jako nedůvodné, platí tento závěr pro všechny úkony a instituty, které se k trestnímu stíhání vázaly.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 159/2014, ze dne 28.5.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce I. I. A.-A., zastoupeného JUDr. Ing. P.P., advokátem se sídlem P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o 1,000.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 276/2011, o dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 5. 2013, č. j. 11 Co 180/2012 - 86, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 5. 2013, č. j. 11 Co 180/2012- 86, a Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. 3. 2013, č. j. 10 C 276/2011-76, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se v řízení domáhá po žalované vydání bezdůvodného obohacení ve výši 1,000.000,- Kč s příslušenstvím. Žalobce byl trestně stíhán v řízení před Obvodním soudem pro Prahu 1. Žalovaná částka představuje peněžitou záruku dle ustanovení § 73a zákona č. [141/1961](#) Sb., trestní řád. Jelikož žalobce byl nedostupný, rozhodl Obvodní soud pro Prahu 1, že složená záruka propadá státu, přičemž toto rozhodnutí potvrdil Městský soud v Praze. Žalobce byl následně zproštěn obžaloby. Peněžitá záruka tak dle žalobce představuje bezdůvodné obohacení, neboť v okamžiku nabytí právní moci zproštění obžaloby odpadl právní důvod plnění ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“). Žalobce v řízení požádal o osvobození od soudních poplatků.

Soud prvního stupně usnesením ze dne 6. 3. 2013, č. j. 10 C 21/2011-76, žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Posoudil majetkové poměry žalobce a dospěl k závěru, že odůvodňují přiznání osvobození od soudních poplatků alespoň z části. Vedle majetkových poměrů se soud zabýval i důvodností žaloby. Již ze skutkových tvrzení, aniž by bylo nutné provádět další dokazování, dospěl soud prvního stupně k závěru, že se jedná o zcela zřejmě bezúspěšné uplatňování práva. Tento závěr odůvodnil tím, že žalobce se v podstatě domáhá revize pravomocného rozhodnutí soudu v trestním řízení, které nebylo zrušeno pro nezákonnost ani z jiného důvodu, což soudu prvního stupně nepřísluší.

Odvolací soud v záhlaví identifikovaným usnesením usnesení soudu prvního stupně potvrdil. S odkazem na literaturu (Vojtek, P.:Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012) uvedl, že okolnost, že trestní stíhání nevyústilo v pravomocné odsuzující rozhodnutí, neznamená, že by bylo možno považovat celé trestní řízení za nezákonné (ostatně i podle § 9 zákona č. [82/1998](#) Sb., jde o zákonným způsobem vykonanou vazbu), a proto se úkony v něm učiněné nestávají automaticky nesprávnými ve smyslu § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb. či nezákonnými podle § 8 tohoto zákona, nebyla-li jednotlivá rozhodnutí vydaná v průběhu řízení předepsaným procesním postupem pro nezákonnost zrušena. Dále odvolací soud uvedl, pokud byl žalobce obžaloby sice zproštěn, ale pravomocné rozhodnutí o tom, že peněžitá záruka připadá státu, nebylo zrušeno, nemohlo dojít ke vzniku bezdůvodného obohacení na straně státu a nejsou splněny předpoklady pro odpovědnost státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. Nejsou však

splněny ani předpoklady pro odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem, neboť Obvodní soud pro Prahu 1 neměl zákonnou povinnost rozhodnout o vrácení peněžité záruky.

Usnesení odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného i procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kdy je v právních pochybnostech, zda otázky řešené soudy nižších stupňů dosud nebyly vyřešeny, či jsou dovolacím soudem rozhodovány rozdílně. Dovolatel má za to, že by měla právní otázka, kterou v rámci svého rozhodnutí odvolací soud řešil, být posouzena jinak. Touto otázkou je tvrzení o bezúspěšném uplatňování práva.

Jako dovolací důvod dovolatel uvádí, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatel namítá, že v okamžiku nabytí právní moci zproštění obžaloby žalobce, odpadl ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku důvod k přijetí – propadnutí peněžité záruky, neboť nebylo vůbec na místě kauci požadovat a o této rozhodovat, že propadá. V okamžiku odpadnutí důvodu jde o bezdůvodné obohacení žalované a to bez dalšího. Právní otázka, kterou odvolací soud v rámci svého rozhodnutí řešil, měla být posouzena ve smyslu § 5 zákona č. [82/1998](#) Sb. V posuzovaném případě došlo prokazatelně ke zproštění obžaloby proti žalobci z důvodu, že nebylo prokázáno spáchání trestného činu. Již toto samotné rozhodnutí o zproštění obžaloby je rozhodnutím, na základě něhož mělo být vydáno rozhodnutí o vrácení peněžité kauce, neboť jak vazba, tak i složení kauce bylo neoprávněné a bezdůvodné ve vztahu k žalobci. Nesprávným úředním postupem vznikla žalobci škoda. Zákon v tomto případě nestanoví lhůtu k vydání rozhodnutí o vrácení kauce, nicméně i na toto zákon pamatuje, když dle ustanovení § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb. je soud povinen vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Dovolatel podal žádost o vrácení peněžité kauce, na kterou příslušný soud nereagoval, ač reagovat měl. Dále dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí je v rozporu se zásadou dobrých mravů a zcela se vymyká právnímu posouzení a ustanovení o bezdůvodném obohacení. To zejména za situace, kdy sám odvolací soud ve svém rozhodnutí uznává, že jde o bezdůvodné obohacení. Nic na tom nemůže změnit pravomocné rozhodnutí o propadnutí kauce, neboť i pravomocná rozhodnutí jsou chybná a je nutno je napravovat v rámci výkonu soudní moci.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz čl. II., bod 7 zák. č. [404/2012](#) Sb.) – dále jen „o. s. ř.“

Podle ustanovení § 237 o. s. ř.: „Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.“

Dovolatel co do přípustnosti dovolání uvedl, že se odvolací soud „při řešení otázky hmotného i procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kdy je v právních pochybnostech, zda otázky, které Městský soud v Praze v rámci svého rozhodnutí řešil, dosud nebyly vyřešeny, či jsou dovolacím soudem posuzovány rozdílně“.

Dovolatel navzdory uvedení takto formulovaného vymezení, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, žádnou ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu neuvádí, avšak obsahově (viz § 41 odst. 2 o. s. ř.) míří m. j. též na to, že právní otázka, na níž rozhodnutí závisí, nebyla dovolacím soudem dosud vyřešena. Nadto dovolací soud není vázán formálním vymezením předpokladů přípustnosti dovolání (k tomu srov. usnesení nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, publikované pod R 4/2014), nýbrž hodnotí, zda je z dovolání vůbec patrné, o

kteřou otázku hmotného nebo procesního práva jde.

Z obsahu dovolání je zřejmé, že žalobce nesouhlasí m. j. se závěrem odvolacího soudu, že zjevně bezúspěšně uplatňuje právo na náhradu škody způsobené mu tím, že mu nebyla vrácena propadlá kauce, ač byl zproštěn obžaloby.

Samotná otázka procesní situace zjevně bezúspěšného uplatňování práva byla obecně řešena v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 987/2013, kdy uvedl: „O zřejmě bezúspěšné uplatňování práva jde ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. zpravidla tehdy, je-li již ze samotných údajů (tvrzení) účastníka nebo z toho, co je soudu známo z obsahu spisu nebo z jiné úřední činnosti nebo co je obecně známé, bez dalšího nepochybné, že požadavku účastníka nemůže být vyhověno.“ (obdobně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 2014, sp. zn. 21 Cdo 2958/2013).

Ve vztahu k dovolatelem uplatňovanému právu soudy sice nižších stupňů jednoznačně uvedly, z jakých důvodů považují uplatňování práva žalobcem za zřejmě bezúspěšné - na straně žalované nemohlo vzniknout bezdůvodné obohacení, když rozhodnutí o propadnutí peněžité záruky nebylo zrušeno, tedy právní důvod plnění ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2 obč. zák. neodpadl, na čemž nic nemění ani následné rozhodnutí o zproštění obžaloby, které samo o sobě neruší veškerá rozhodnutí v trestním řízení vydaná, ani nečiní trestní řízení nezákonným a nemůže se jednat ani o nesprávný úřední postup, když žádný zákon soudu neukládá povinnost zrušit rozhodnutí o propadnutí peněžité záruky, pokud byl žalovaný následně obžaloby zproštěn.

Do obsahového jádra přípustnosti dovolání se ovšem dovolatel přibližuje zpochybněním takového předběžného posouzení údajné zřejmě nedůvodnosti žaloby v otázce, která v skutku nebyla rozhodnutím odvolacího soudu řešena. Nad to posouzením založeným na citovaném literárním zdroji, jenž nebyl v dané otázce dosud judikatorně potvrzen, vyvrácen ani rozveden, a které se nevypořádává v konkrétních skutkových okolnostech a v povaze žalobou uplatňovaného nároku s nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. II. ÚS 590/08, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 108/2008, kde Ústavní soud uvedl: „V oblasti regulace následků výkonu veřejné moci a deliktů odpovědnosti státu za způsobenou materiální a nemateriální škodu je naopak třeba hledat mnohem větší sepejetí s ústavním právem, než je tomu u jiných druhů soukromoprávní regulace.“ (bod 30). „Na jednu stranu je jistě povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, pokud se posléze ukáže jako postup mylný, zasahující do základních práv.“ (bod 31). „Prostředky trestního procesu, které nezřídka vedou k omezení základních práv obviněného, proto také nelze posuzovat zcela izolovaně, ale pouze v kontextu účelu jejich použití, jímž je odhalení a potrestání pachatele trestné činnosti. Pokud se v kterékoliv fázi trestního řízení ukáže, že tento účel nemůže být naplněn, neboť obviněný se trestné činnosti nedopustil, a podezření orgánů činných v trestním řízení bylo zcela liché, je třeba za vadné považovat veškeré úkony, které byly v trestním řízení provedeny, tj. případně včetně prostředku vedoucího k omezení osobní svobody, jímž je vazba.“ (bod 35). „Jinak řečeno, ukáže-li se samotné trestní stíhání jako nedůvodné, platí tento závěr pro všechny úkony a instituty, které se k trestnímu stíhání vázaly. Je totiž třeba vycházet z toho, že nebýt vlastního trestního stíhání, nebyl by jednotlivec podroben povinnosti snášet jednotlivé procesní úkony či uplatnění omezovacích institutů, včetně výkonu samotné vazby.“ (bod 36).

Právě posledně uvedené závěry vylučují jednoznačnost předběžného posouzení zřejmě bezúspěšného uplatňování práva žalobcem v této věci; důvodnost takto uplatněného nároku nebyla dosud dovolacím soudem (a ani jinou dovolacím soudu známou judikaturou, což zřejmě platí i pro soudy v této věci zatím jednající) posuzována a dozajista není nepochybná. Tím nemá, a nemůže být založen závěr opačný, ten by mohl být jedině výsledkem posouzení nároku po proběhlém řízení, v němž by

byl zjištěný skutkový stav jako základ rozhodnutí posouzen z hlediska všech do úvahy přicházejících právních posouzení.

Soudy nižších stupňů tak nerozhodly správně v rovině posuzování předpokladů pro osvobození od poplatkové povinnosti, když uplatňování práva na vydání propadlé peněžní záruky předběžně posoudily jako zřejmě bezúspěšné.

K námitce dovolatele, že rozhodnutí o vrácení peněžité záruky nebylo vydáno v přiměřené lhůtě, dovolací soud uvádí, že tato otázka nebyla předmětem řízení před odvolacím soudem, a tudíž se nejedná o otázku, na níž by bylo postaveno napadené rozhodnutí.

Tvrdí-li dovolatel, že sám odvolací soud ve svém rozhodnutí uznává, že jde o bezdůvodné obohacení, dovolací soud uvádí, že takové právní posouzení z rozhodnutí odvolacího soudu nevyplývá, když jednak odvolací soud výslovně uvádí: „nemohlo dojít ke vzniku bezdůvodného obohacení na straně státu“ a dovolací soud k tomu dodává, že právním posouzením uplatněného nároku je povinován soud.

Z uvedených důvodů shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným a důvodným, a proto podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. ve věci vydaná rozhodnutí zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)